

Del A – kortsvar

Sagahelt, farvel

Lionel Messi er en argentinsk fotballspiller som har utpekt seg som en av verdens beste fotballspillere. I 2022 spilte han sitt siste verdensmesterskap for FC Barcelona i Qatar. I diktet «Gracias, Lionel», har Frode Grytten skrevet en hyllest og takketale til Messi.

Grytten er en norsk forfatter og journalist. Han omtales som en usentimental forteller, som skriver med en stram og nøktern stil (Per T. Andersen: Frode Grytten. Snl. 22.05.2023). I diktet «Gracias, Lionel», skriver han imidlertid med en tydelig sentimental og begeistret tone.

I diktet framstilles Messi som en heroisk halvgud, en *Herkules*. Han er den overvinnelige helten som har kjempet seg opp fra ingen ting – og som nå kan ta sin plass blant gudene på Olympos (Stian Torjussen: *Herkules*. Snl. 22.05.2023). Grytten skriver: «I disse siste kampane blei også geniet til eit menneske av kjøt og blod ...». Det er først nå, når hans utrolige reise har kommet til sin slutt, det er først nå man kan se han som det han egentlig er – et ordinært menneske.

Grytten skriver flere strofer om Messi sin opprinnelse, fra å være en introvert og enkel mann uten ord, nabogutten som kom ruslende inn i lyset, til å forvandle seg til en nummer 10 – en legendarisk fotballspiller. Framstillingen kan gi konnotasjoner til sagaheltene fra norrøn mytologi – som gjerne var fåmælte, men også store helter som utførte store dåder – og som fikk sagaer og kvad skrevet om seg.

For å avslutte kan man peke på at Grytten – på tvers av flere gudelignende metaforer, som «... med bein av regn, armer av vind» – beskriver Messi som nabogutten som lyktes, og med dette antyder han at det er håp for oss alle.

Kilder:

Grytten, Frode: «Gracias, Lionel». Publisert som video på tv2.no
<https://www.tv2.no/video/sport/fotball/fotball-vm-2022/gaasehudalarm-faa-med-deg-frode-gryttens-episke-messi-hyllest/1819371/> 18.12.2022 (nedlasting 22.02.2023).

Andersen, Per Thomas: 2023 *Frode Grytten* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 22. mai *Herkules* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 22. mai 2023 fra http://snl.no/Frode_Grytten

Torjussen, Stian: <https://snl.no/Herkules>, *Herkules* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 22. mai 2023 fra <https://snl.no/Herkules>

Del B - oppgave nr. 1

Fra en modernist til en annen

Modernismen er en kultur- og litteraturhistorisk epoke som oppstår på slutten av 1800-tallet og varer fram til vår tid. De to diktene «Rulle rundt» av Rolf Jacobsen og *Det framande landet* av Carl Frode Tiller er begge modernistiske dikt, men det er nesten 50 år mellom de to. Ved å se nærmere på diktens form og innhold, kan man peke på flere modernistiske trekk og forklare hvordan de begge skriver samfunnskritisk.

Modernismen kommer som en reaksjon på de store samfunnsendringene på starten av 1900-tallet. Den industrielle revolusjon var en viktig årsak til at det oppsto ny industri, nye storbyer og et mer komplisert levesett. For de som greide å akklimatisere seg til denne nye hverdagen, innebar dette at man fikk nye muligheter, men for veldig mange førte dette til en slags eksistensiell krise - en følelse av fremmedgjorthet, at man ikke lengre kjente seg igjen eller følte at man hadde en plass i samfunnet. Starten av første verdenskrig skulle bli en viktig katalysator som satte fart på modernismen, og stadig flere mennesker kjente seg nå igjen i disse følelsene. Modernistene mente at man ikke kunne uttrykke seg innenfor rammene av den tradisjonelle litteraturen, og de mente derfor at man måtte bryte med disse tradisjonene – at man måtte gjøre noe helt nytt. Modernistisk litteratur er derfor ofte preget av at man skriver på uten rim og rytme, på frie vers, at verden framstilles som fragmentert, at man beskriver fremmedgjorthet og et komplisert liv i storbyen og at man er alene.

I Jacobsens dikt er motivet at det lyriske jeget beskriver det som foregår i en hektisk storby. Han beskriver mennesker som kjører rundt og som bare tenker på seg selv. Menneskene er kun opptatte av å tjene mer penger slik at de kan fortsette med sine overfladiske liv og meningsløse goder. Jacobsen skriver om at menneskene kun ønsker å bli glade fort og at de ikke har tid. Samtidig er barn og gamle er overlatt til seg selv: «så alle barn må passe på seg selv // og alle gamle må legge seg og dø». Tema i diktet kan sies å være storbyens forfengelighet, fremmedgjorthet eller muligens at samfunnet har mistet sine gode tradisjonelle verdier. I diktet beskriver Jacobsen storbyen, at den er hektisk og at man er alene eller overlatt til seg selv. Dette er typisk for modernistisk litteratur. I tillegg kan det nevnes at Jacobsen legger vekt på teknologien i storbyen, noe som er typisk for hans forfatterskap.

I Tiller sitt dikt er motivet at det lyriske jeget beskriver utfordringene med det moderne samfunnet, men i en helt annen epoke. Det lyriske jeget snakker om hvordan store

multinasjonale selskap arbeider mot en, om den yngre generasjon som vokser opp med et nytt ideal, om ny teknologi og et nytt forhold til miljø og klima. Tiller forteller oss også at «alle dansar kvar for seg // lenger og lenger fra hverandre». I to verselinjer gjentar han også: «THERE IS NO SUCH THING A SOCIETY». Tema kan derfor sies å være at samfunnet er ødelagt og ikke fungerer slik det skal. Et annet tema være kompleksiteten i å være en middelaldrende generasjon i et moderne samfunn, hvor alt er i stadig endring – teknologi, forventninger til individet, globalisme og politikk. Disse beskrivelsene kan muligens ses i sammenheng med endringene som mange mennesker opplevde på starten av 1900-tallet, og som ledet til modernismen i seg selv. Tiller framstiller verden som kaotisk og vanskelig å forstå. Han skriver om at man er alene i det moderne livet i storbyen. Dette kjennetegner modernistisk litteratur.

Når det gjelder diktenes komposisjon så er Jacobsens dikt skrevet uten rim og rytme, det er skrevet på frie vers. Modernistene ville bryte med tradisjon – blant annet kravet om fast rim og rytme. Diktet består av en strofe med 18 verselinjer. Tiller sitt dikt består på sin side av 5 strofer, men antallet verselinjer i hver strofe varierer. Tiller sitt dikt framstår langt mer kaotisk og fragmentert, og skaper dermed en følelse av frustrasjon. I Jacobsens dikt brytes også verselinjene, men skaper ikke den samme frustrasjonen som i Tiller sitt dikt.

Både Jacobsen og Tiller sitt dikt kan leses samfunnskritisk, men de er veldig ulike i sin formidling. Jacobsen skriver på en måte som gjør at leseren kan oppleve storbyen som en observatør, og han viser oss hvordan ting faktisk foregår: «I den tekniske byen // hvor alle ruller rundt på hjul // så de kan bli glade fort // og få penger så de kan kjøpe alt // der ingen kjenner hverandre mer». Jacobsen forteller oss ikke eksplisitt at fraværet av et fellesskap er negativt, men det kan sies å være underforstått for de fleste. Senere skriver han om hvordan barn må passe på seg selv og at de gamle må legge seg for å dø. Her peker Jacobsen på at samfunnet har beveget seg bort fra å ha en kultur hvor storfamilien sto i sentrum - at man tok vare på de eldre og oppdro sine egne barn – til at man nå er på egenhånd, at man blir oppdratt av samfunnet i seg selv, og at de det ikke er noen plass til de eldre.

I Tiller sitt dikt kommer samfunnskritikken mer tydelig fram. På flere steder i diktet skriver Tiller «... og igjen finst berre EG // det finst ikkje noko vi». Denne gjentakelsen antyder at han mener at menneskene har blitt mer egosentriske – at det ikke finnes et fellesskap. Dette er en viktig parallell mellom de to diktene. Videre skriver Tiller negativt om statsoverhoder og om

store multinasjonale selskap – og han omtaler dem som «fagforeningsknusarane», «jernkvinna» og «jernkanslaren». Dette er ord med negative konnotasjoner. Tiller gjentar seg ved flere anledninger og skriver at det ikke finnes noe samfunn, og dette skriver han med store bokstaver. Han tydeliggjør på denne måten budskapet sitt og følelsene som ligger bak. Tiller skriver også om den nye teknologien og hvordan sosiale medier påvirker livene våre: «her er fellesskapet filtrert og fotoshoppa bort // det er fortrent av reklame og reality // har gått i dekning mellom sjølvhjelps litteraturen og er trylla bort av russiske netttroll.». Tiller viser oss en gjennomgående negativ holdning mot de fleste aspektene av den moderne hverdagen.

For å avslutte kan man si at diktene til Jacobsen og Tiller er skrevet i to helt forskjellige perioder med to veldig ulike samfunn. De overfladiske problemstillingene er veldig forskjellige, men man kan si at tematikken og flere av hovedmomentene er like mellom dem. De formidler mange av de samme følelsene, og begge er samfunnskritiske på sin egen måte. Begge diktene har flere modernistiske trekk og kan uten tvil omtales som modernistisk litteratur.

Kilder:

Jacobsen, Rolf. «Rulle rundt». Pusteøvelse. Oslo: Gyldendal, 1975

Tiller, Carl Frode. *Det framande landet*. Oslo: Aschehoug, 2022. Utdrag